

Османлиското присуство на Балканот траело од 14 до 20 век. Во некои региони, ова присуство било континуирано, во други прекинувано (во Мореа, односно Пелопонез, на пример), а други пак никогаш не го почувствуваате османлиското освојување (на пример Јонските острови и Далматинскиот брег). Сепак, речиси за целото население на Балканскиот Полуостров, османлискиот период претставува важен дел од нивното историско искуство.

Во голема мера оваа историја е непозната, или пак е толкувана од различни перспективи на секоја земја. Ова се должи на фактот што христијанските народи на Балканот ги формирале своите национарни држави најчесто преку воен конфликт со Османлиската Империја. Овие конфликти силно ги нагласиле религиозните разлики помеѓу христијаните и мусулманите. Во исто време, појавата на западноевропскиот модел довел до маргинализација на културното значење на османлискиот период. Како резултат на тоа, Османлиската Империја станала препознатлива по културната „застанатост“ и сите нејзини следбеници ја сметале за „непосакувано наследство“.

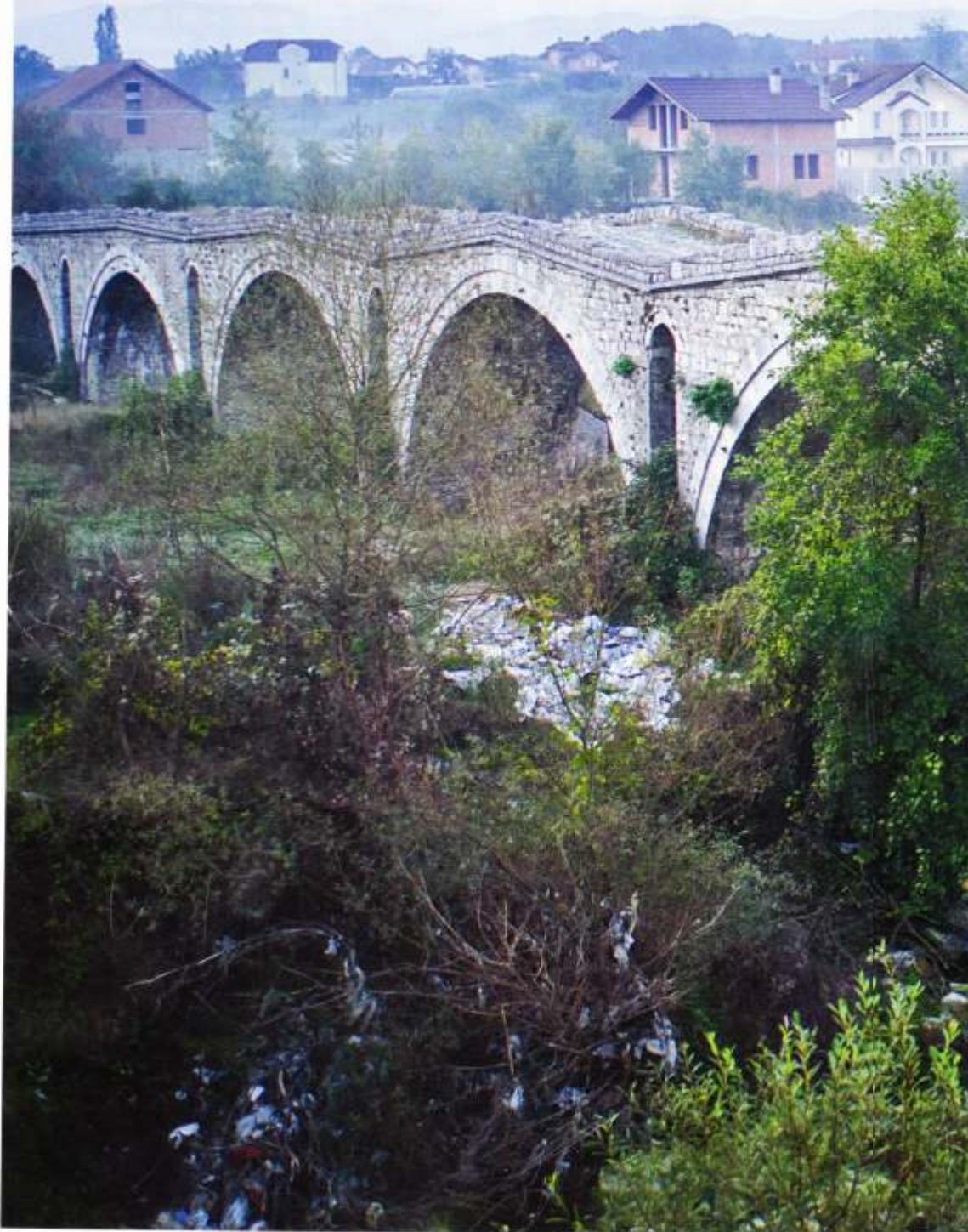
И покрај тоа, околу 600 години христијаните, мусулманите и Еvreите живееле заедно во урбаниите и руралните средини, ја обработувале земјата, си помогале во продавниците, се скрекувале и се забавувале во чаршиите и кафеантите. Османлиското општество било, секако, општество на хиерархија и дискриминација помеѓу оние што владееле и народот. За рајата (оние што плаќале данок) секојдневниот живот бил суров, полн со конфликти и тешкотии.

Денес, сеќавањето на овој период останува зачувано во објектите што ја промениле намената, или пак целосно избледеле поради запоставеност и уништување. Сепак, без оглед на нивната состојба, руинирани или зачувани, објектите од османлискиот период, приватни и јавни, христијански, мусулмански и еврејски, остануваат како документи за заедничката историја, историја која ја споделувала народите на Балканот приближно шест века. Современите фотографии од овие споменици ни овозможуваат да го видиме османлиското наследство во едно поинакво светло, да го преиспитаме нашето заедничко минато и да ја раскажеме нашата балканска приказна.

„Балканска приказна“ (A Balkan Tale) е мултимедиумски проект базиран на изложба на 50 специјално нарачани фотографии од мусулмански, христијански и еврејски споменици на Балканот, снимени од

Балкански приказни

Ивана ПЕТКАНОВСКА, дипл.инж.арх.

„Балканска приказна“ е мултимедиумски проект базиран на изложба на фотографии од мусулмански, христијански и еврејски споменици на Балканот, снимени од петмина наградувани фотографи од Балканот. Изложбата, што ќе се постави во повеќе градови низ Балканот и Европа, е надополнета со текстови напишани од тим историчари од целиот регион, со документарен филм, со едукативни програми, со историски прошетки...

Мост на терзиите, Гаковица, Косово – Фотограф: Самир Каракоча

Пашина порта. Берат, Албанија - Фотограф: Јута Бенценберг

Турбе на Гази Евренос.
Енице Вардар, Грција -
Фотограф: Камило Нолас

петмина наградувани фотографи од Балканот: Иван Блажев, Јута Бенценберг, Самир Каракода, Камило Нолас и Иван Петровиќ. Изложбата е надополнета со текстови напишани од тим историчари од целиот регион, со документарен филм, со едукативни програми, со историски прошетки и со натпревари по фотографија

Овој меѓународен проект има за цел запознавање на европската јавност, особено децата и младите луѓе, со културно - историскиот развој на Балканот во периодот од XIV до XIX век, преку презентација на најзначајните градби (џамии, амами, анови, цркви, палати, мостови, безистени итн.), како сведоци на заедничката петвековна историја, и на интензивниот политички, културен и економски соживот на овој простор за време на Османлиската Империја.

Проектот се спроведува под водство на Институтот Гете од Атина, со поддршка на Европската Унија, а проектни партнери покрај ЦеПроСАРД од Република Македонија се и организации од Грција (Apemon), Србија (Remont), Албанија (Albanian Fund for Monuments) и Косово (EC Ma Ndryshe).

Изложбата на фотографии ќе се постави во повеќе градови низ Балканот и Европа: Атина, Скопје, Призрен, Белград, Тирана, Берлин, Брисел итн. Во Скопје, изложбата ќе биде отворена од 25 април до 9 мај во Куршумли ан, Стара скопска чаршија. Публикацијата за изложбата претставува еден од клучните резултати од истражувачките активности во рамки на овој проект, и е базирана на извештајот од тим меѓународно признати историчари: проф. д-р Христина Кулари, Универзитет „Пантеон“, Атина - уредник на проектот; проф. д-р Тулај Артан, Универзитет „Сабанчи“, Истанбул - историски советник; проф. д-р Халил Берктај, Универзитет „Сабанчи“, Истанбул; д-р Фрашер Демај, Институт за историја, Приштина; проф. д-р Ферит Дука, Институтот за историја, Тирана; д-р Елијас Коловос, Критски универзитет, Ретимно; проф. д-р Ирена Стефоска, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје; д-р Радина Вучетиќ, Универзитет во Белград.

Документарниот филм со наслов „Балканска приказна“, снимен во рамки на овој проект, е базиран на првите фотографии и филмови на Балканот. Вклучува ретки архивски снимки направени низ Европа и низ Балканот, како и интервјуја со светски познати историчари. Преку проучување на животот на обичните луѓе среде драматичните промени, кои го трансформираа Балканот на преминот кон 20 век, филмот се обидува да објасни како етничкиот и верскиот соживот на различни луѓе за време на Османлиската Империја завршил со пораст на национализмот и конфликтите по речиси четири века. ■

A BALKAN TALE

Еврејски гробишта.
Ниш, Србија -
Фотограф: Иван
Петровиќ

Алаџа Џамија. Скопје, Македонија -
Фотограф: Иван Блажев